

REFORMA LEGISLATIVĂ ÎN ȚĂRILE DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

Schimbările radicale ce au survenit pe plan politic, economic și social în centrul și estul Europei au inclus și o reformă fundamentală a sistemului legislativ în fiecare din țările acestei regiuni.

S-a observat, în cei aproape 9 ani de tranziție, că schimbările cadrului legislativ nu vor putea singure să conducă la o transformare totală a sistemului politic și economic.

Noțiunea de “reformă legislativă” este înconjurată de o aură de progres și modernizare a sistemului legislativ. Pentru țările din centrul și estul Europei, această noțiune semnifică: întoarcerea în Europa, instaurarea democrației și a supremației legii și condițiile esențiale pentru funcționarea unei economii de piață libere.

Măsurile de reformă au trebuit de aceea să păstreze ca obiectiv două lucruri: să fie adaptate spre a împlini scopul propus și anume de stabilire a unei conduceri bazate pe lege, a unei economii de piață, participarea în procesul de integrare europeană și de asemenea să contribuie la efectivă realizare a acestor obiective.

În același timp, pașii intermediari în vederea realizării acestor cerințe, trebuie să conțină reglementări și măsuri compensatorii care să diminueze problemele economice și sociale cauzate de procesul de transformare.

În ceea ce privește cadrul legislativ în țările de tranziție la începutul procesului de reformă s-a observat că este necesară crearea unui spațiu liber capabil să ducă la dezvoltarea întreprinderilor private.

Cât privește armonizarea legislativă cu dreptul comunitar, ea nu a fost la început o prioritate a procesului de reformă, dar ea va fi cu siguranță o provocare la adresa organelor legiuitoare din țările central și est europene.

Anumiți politicieni au avut falsa impresie că pot dezvolta o economie de piață și atrage capital străin doar prin simpla promulgare a unor pachete de legi.

Realitatea a dovedit însă contrariul.

Riscul real în ziua de azi este că în timp ce legislația prevede condițiile esențiale necesare, aplicarea ei poate să nu funcționeze satisfăcător în practică.

În plus față de crearea noii legislații este important să se dezvolte structurile administrative și judiciare adecvate, precum și instituții în sectoarele private și de afaceri care să fie capabile să asigure aplicarea efectivă a noilor legi create.

Conform Cărții Albe este necesar să se creeze instituțiile care să fie capabile să implementeze dreptul comunitar și care să funcționeze cu un personal de un nivel comparabil cu acela care lucrează în instituțiile statelor membre ale Uniunii Europene.

Pentru îndeplinirea acestui obiectiv fiecare țară din centrul și estul Europei trebuie să-și stabilească un set de priorități și care, mai ales, trebuie îndeplinit cu strictețe.

În ciuda diferenței în ceea ce privește începutul procesului de reformă, fostele țări comuniste au trebuit și trebuie să străbată aceeași pași spre democrație și economie de piață, evident cu anumite particularități care țin de specificul fiecărei țări.

Astfel în domeniul dreptului constituțional, reformele au trebuit să asigure o schimbare fundamentală a sistemului politic, în particular prin eliminarea rolului conducător al partidului comunist și înlocuirea lui cu un sistem de separare a puterilor care să realizeze democrația și supremația legii. De asemenea este necesară să se redefinească funcțiile și limitele de autoritate pentru fiecare instituție publică. Printre reformele necesare s-a numărat și aceea de a asigura garanțiile constituționale care să permită comunităților locale să-și rezolve problemele și, mai ales, să aibă posibilitate financiară de a rezolva aceste probleme.

Mai mult, în noile baze legislative au trebuit să fie incluse reglementări care să schimbe relația stat – individ, precum și relația dintre stat și sectorul de afaceri.

Pentru a se putea realiza acest lucru, a fost necesară includerea în legile fundamentale a unui catalog al drepturilor de bază, modelat după exemplul Convenției Europene a Drepturilor Omului. A fost de asemenea necesar, includerea în noile legi de pasaje care să afirme aceste drepturi și în practică.

În sfârșit, a fost necesar să se asigure că drepturile garantate prin Constituție nu vor fi afectate în practică de deciziile legiuitorului sau ale administrației publice.

În domeniul dreptului civil, dreptul de proprietate așa cum apărea el în regimul comunist, a trebuit să fie abrogat, iar privilegiile acordate formelor de proprietate socialistă, de stat sau cooperatistă au trebuit să fie abolite. Mai mult, în țările care nu aveau o lege specială privind proprietatea asupra pământului, aceasta a trebuit să fie creată.

Legea privind contractele a trebuit să fie eliberată de numeroasele restricții care erau conforme sistemului economic socialist, iar libertății de voință a trebuit să fie restabilit.

Reforma legislativă în domeniul proprietății intelectuale și industriale a contribuit, de asemenea, în mod semnificativ la stabilirea unor baze care să orienteze sistemul legislativ spre o piață liberă.

Legislația socialistă în acest domeniu se caracteriza prin faptul că dreptul de proprietate sau exploatare a invenției intrau automat în patrimoniul statului, în timp ce inventatorul primea o remunerație, de cele mai multe ori foarte mică și numai cu anumite condiții. O adevărată protecție a patentului a trebuit să fie introdusă care să prevadă pentru inventatori un drept exclusiv asupra creației sale.

În mod particular, sunt necesare reforme radicale în aria legislației cu privire la serviciile financiare. Activitățile băncilor centrale au trebuit să fie separate de acelea ale băncilor comerciale și un cadru legal a trebuit să fie dezvoltat pentru înființarea și funcționarea băncilor private. Aceasta a inclus și crearea unui cadru legal și a unor infrastructuri corespunzătoare pentru aplicarea unui sistem de supraveghere a activităților bancare.

În domeniul judiciar, principiul de bază al separației puterile trebuie să fie asigurate prin totală independență a justiției. Aici s-a impus, în primul rând, modificarea legii care reglementa statutul judecătorilor. Mai mult, condițiile legale au trebuit să creeze profesiunea liberă a avocaților și să prevadă autonomia acestora în ceea ce privește propria organizare și funcționare. De asemenea sistemul arbitrajului statutului a trebuit să fie înlocuit cu un sistem independent al jurisdicției comerciale.

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, a trebuit să fie creat un sistem al tribunalelor administrative, sau includerea acestor instanțe în sistemul instanțelor de drept comun care să permită cetățenilor să se protejeze în cazul când statul sau autoritățile administrative le-ar încălca drepturile.

Dezvoltarea economiei de piață a necesitat crearea cadrului adecvat pentru îndeplinirea procedurilor legale privind falimentul care să ducă la eliminarea întreprinderilor insolvabile de pe piață.

Acest lucru combinat cu privatizarea graduală a întreprinderilor de stat, cu redactarea unei legislații anti-trust și cu eliminarea cât mai rapidă a monopolului de stat va duce în final la realizarea unei economii libere, în care statul să joace doar rolul de observator și să intervină doar pentru a asigura pieței mijloacele necesare unei autoconduceri.

După European by Law (1997)